

FESTIVALUL CA FORMĂ DE ORGANIZARE A ACTIVITĂȚII DIDACTICE

THE FESTIVAL AS A FORM OF ORGANIZING DIDACTIC ACTIVITIES

VÎLCU Marcela

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, MOLDOVA
dr., lector univ.,

E-mail: vilcu.marcela@upsc.md
ORCID iD: 0000-0003-4406-7058

CZU: 37.014.3

DOI: 10.46727/c.cv-2023.p74-78

Rezumat

În prezent, festivalul este una dintre cele mai populare forme de organizare a activităților cultural-artistice: atât la nivel internațional, cât și la nivel național se organizează festivaluri de muzică, de teatru, de film, de dans, festivaluri folclorice etc. Cu această accepție, festivalul este valorificat adesea și în domeniul educațional: cu diferite ocazii, se organizează manifestări cultural-artistice, în cadrul cărora elevii își demonstrează aptitudinile creative. Totodată, didactica modernă, axată pe modelul constructivist al instruirii, atestă festivalul drept metodă sau activitate alternativă de educație, cu denumirea „Festivaluri și sărbători”.

În acest articol, festivalul este abordat ca formă de organizare a activității didactice în cadrul lecției, cu sugestii de organizare a unei lecții de recapitulare la disciplina *limba și literatura română*.

Cuvinte-cheie: *lecție clasică, lecție netradițională, festival, activitate didactică, formă de organizare a lecției*

Abstract

In contemporary times, festivals have burgeoned into one of the most prevalent mechanisms for orchestrating cultural and artistic events. Music festivals, theatre festivals, film festivals, dance festivals, folklore festivals, and an array of other genres are organized both on the international and national stage. Notably, festivals have also found their place within the realm of education, with cultural and artistic occasions frequently serving as platforms for students to exhibit their creative proficiencies.

Concurrently, modern pedagogical practices, rooted in the constructivist educational model, have discerned festivals as an unconventional yet efficacious educational method, denoted as 'Festivals and Celebrations.' This article delves into the festival's role as a modality for structuring didactic activities within a lesson, proffering insights and recommendations for conducting a comprehensive review lesson within the domain of Romanian language and literature.

Keywords: *conventional instruction, innovative pedagogy, festival, didactic activity, lesson organization format.*

În iureșul transformărilor vertiginoase ale epocii postmoderne, care este invadată de o abundență de informații la care, grație rolului crescând al tehnologiilor în viața socială, oricine poate avea acces deschis și nelimitat, una dintre marile provocări este cum să facă față elevul și sistemul educațional acestui flux informațional. În aceste condiții, școlii nu-i mai revine rolul de a informa și a instrui, ci de a-l ajuta pe elev să trieze informațiile, conform propriilor trebuințe, „să-și dezvolte capacitatea de discernământ în fața a ceea ce se consideră a fi adevărat sau fals, frumos sau urât, bine sau rău” [1, p. 14], să-și dezvolte capacitățile și aptitudinile, ca, prin efort propriu, să-și construiască propria cunoaștere. Astăzi, sistemului educațional îi revine rolul important de a forma personalități cu gândire critică, cu un sistem bine fundamentat de valori, cu spirit creativ și cu previziune, apte să se orienteze, să se integreze și să se realizeze social și profesional.

În prezent, accentul se pune nu pe *ce se învață*, ci pe *cum se învață*, deoarece, așa cum afirmă cercetătorul I. Cerghit, „învățarea este un proces activ și constructiv, ce rezultă din interacțiunea subiectului cu obiectul cunoașterii, dezvoltarea cognitivă individuală are nevoie și de cuvânt și de acțiune, și de experiență directă, empirică, și de experiență abstractă, și de interacțiune cu colegii și cu un mediu asemănător situațiilor reale de învățare” [1, p. 11]. Această paradigmă modernă a educației, centrată pe elev și având la bază cooperarea și dialogul constructiv dintre profesor și elev, solicită „folosirea nu numai a unor metode noi, netradiționale, activ-participative, axate pe acțiune operatorie, pe participare directă a elevului la propria formare, ci și a unor noi forme de organizare a activității didactice, care să plaseze elevul în centrul unor experiențe de învățare” [1], deoarece, numai punându-l pe elev să acționeze – prin diverse activități de cercetare, reflecție, căutare de soluții, care să solicite mecanismele gândirii, ale inteligenței, ale imaginației și creativității – profesorul îl implică activ în procesul de cunoaștere să îi motivează demersul său formativ.

Una dintre aceste forme netradiționale de organizare a activității didactice este festivalul, la care ne vom referi în acest articol.

Termenul *festival* provine din limba franceză și s-a format de la cuvântul latinesc „festivus”, care înseamnă „de sărbătoare”. În dicționarele explicative de limba română, atestăm mai multe definiții ale acestui termen, toate scoțând în prim-plan două aspecte definitorii: manifestare artistică – caracter festiv. Propunem câteva dintre aceste definiții: „FESTIVAL, *festivaluri*, s. n. Manifestare artistică (muzicală, teatrală etc.) cu program variat și caracter festiv. – Din fr. Festival” [2.]); FESTIVÁL ~uri *n*. Manifestare artistică cu caracter festiv, organizată periodic, unde se demonstrează realizările într-un domeniu artistic. ~ muzical. ~ teatral. /<fr. *Festival*” [3]. Definiția din „Dicționarului enciclopedic” include chiar o tipologie a festivalurilor, cu exemple concludente: „FESTIVÁL (< fr.) s. n. Manifestare ocazională sau periodică, națională sau internațională, cu caracter festiv, în diverse domenii cultural-artistice: muzică (ex. f. Wagner de la Bayreuth, f. de la San Remo, f. Cerbul de Aur de la Brașov), film (f. de la Veneția, Cannes, Locarno, Karlovy Vary, Berlin, Moscova), de teatru și balet (f. de la Santander, Edinburgh, Aix-en-Provence) etc.” [4. Sursa: Dexonline]

Trebuie să menționăm că, în această accepție – de manifestare artistică cu caracter festiv – festivalul este cea mai populară în lume formă de organizare a activităților cultural-artistice.

Republica Moldova nu face vreo excepție în acest sens. Agenda de evenimente culturale a țării atestă nenumărate astfel de manifestări: de la festivaluri naționale și internaționale – de tradiții populare („La Mania”, Festivalul covorului găgăuz”); folclorice (*Festivalul Internațional de Folclor „Nufărul alb”, Cahul*); de muzică (*Festivalul Internațional de Operă și Balet „Invită Maria Bieșu”, Festivalul Internațional „Mărțișor”*); de teatru și film (*Festivalul Internațional de Film „Cronograf”, Festivalul Internațional de Teatru FESTIS, Festivalul Internațional al Artelor Scenice BITEI*), până la festivaluri gastronomice locale: Festivalul Vinului/Mărului/ Căpșunelor/ Festivalul Cașului de la Cobani, Festivalul Cireșelor și Vărzărilor etc.

În context educațional, festivalul este valorificat frecvent ca formă de organizare a activităților extrașcolare cu caracter de sărbătoare (de exemplu, Festivalul concurs al colectivelor de teatru școlar, Festivalul Internațional de Limbă și Cultură „Culorile lumii”, – „o sărbătoare a talentelor din întreaga lume, care le oferă elevilor o platformă pentru a-și exprima creativitatea și a interacționa cu tineri din alte medii culturale”. Sursa: <https://chisinauedu.md/festivalul-international-de-limba-si-cultura-culorile-lumii/> etc.)

Obiectul prezentei cercetări îl constituie însă festivalul ca formă alternativă de organizare a activității didactice, care presupune forme și metode de organizare a activității instructiv-educative, diferite de cele specifice lecției tradiționale. În funcție de obiectivul-cadru, festivalul poate fi folosit ca formă de organizare a lecțiilor de asimilare a noilor cunoștințe, de formare a priceperilor și deprinderilor și, mai ales, a lecțiilor de consolidare, de recapitulare sau ca lecție de evaluare a cunoștințelor.

În cele ce urmează, vom examina unele situații de valorificare a festivalului la lecțiile de limba și literatura română ce au ca scop recapitularea sau evaluarea cunoștințelor. Trebuie să menționăm că acest tip de lecție nu impune restricții de vârstă și poate fi aplicat atât în clasele mici, cât și la treapta de gimnaziu sau liceu. De exemplu, în clasa a cincea, la unitatea de conținut „Personaje pozitive și personaje negative în povești”, putem organiza festivalul personajelor din basmele studiate sau, la încheierea studierii unităților de conținut de morfologie, putem organiza festivalul părților de vorbire. În clasele de liceu, studierea unei opere literare sau studierea monografică a unui scriitor, de asemenea, poate finaliza cu o lecție-festival al personajelor literare din opera/operele studiate, cum ar fi, de exemplu, festivalul personajelor druțiene.

Pentru organizarea acestui tip de lecție, e nevoie de o etapă de pregătire, în care elevii vor reveni asupra unității de conținut învățate/vor recita opera, vor învăța pe de rost fragmente etc. La această etapă, profesorul anunță din timp subiectul lecției și cerințele, iar elevii, organizați în grupuri/perechi ori individual (la propria discreție), își aleg personajul, își pregătesc recuzita, vestimentația potrivită, selectează și învață un monolog/o replică reprezentativă pentru personajul ales (deci **vor citi/reciti** opera!) sau pregătesc o informație succintă, relevantă, în formă de monolog, despre subiectul/rolul ales pentru prezentare, fără a-l numi/dezvălui (de exemplu, substantivul). O cerință importantă este ca elevii să nu comunice colegilor ce rol și-au ales. La etapa de pregătire, elevii pot solicita suportul profesorului, care îi va ghida și îi va ajuta în alegerea fragmentului/a replicii, a detaliilor de vestimentație, în construirea monologului etc. Aceasta încredințare de sarcini

individuale cu drept de alegere îi responsabilizează pe elevi și le cultivă spiritul de inițiativă, le stimulează interesul și dorința de a se implica în activitate, le dezvoltă independența în acțiune.

La cea de a doua etapă, de desfășurare a lecției, fiecare elev/grup își prezintă în fața colegilor personajul/subiectul ales (fără a-l numi și a-i dezvălui identitatea, așa cum am mai menționat). Rostindu-și replica sau monologul, elevii vor valorifica, în măsura posibilităților, toate mijloacele de exprimare: gesturile, mimica, intonația, detalii de vestimentație, recuzita. Ceilalți elevi au sarcina să recunoască personajul, opera, sau subiectul care a fost prezentat, argumentându-și părerea privind stabilirea identității acestora. Fiecare prezentare va fi urmată de o discuție despre personaj (în cadrul căreia vor fi menționate situațiile în care nimerește personajul, felul cum reacționează, cum relaționează acesta cu celelalte personaje din operă, ce trăsături îl definesc, ce tip uman reprezintă etc.). În cazul festivalului părților de vorbire, la etapa de discuție elevii vor evidenția trăsăturile relevante ale părții de vorbire, cum relaționează cu alte părți de vorbire, ce are comun cu unele dintre ele, cum pot fi diferențiate etc., argumentându-și reflecțiile și ilustrându-le cu exemple pertinente. La sfârșitul lecției, ghidați de profesor, elevii vor formula idei concludente, pe care le vor nota în caiete.

Un subiect, foarte inspirat, pentru o lecție-festival de studiere a operelor lirice poate fi *Festivalul toamnei (reflectate în lirica românească)*, sugerat de o profesoară de limba și literatura română, participantă la discuțiile din cadrul unui atelier. Pentru organizarea acestui festival, în formă de recital de poezie despre toamnă, elevii vor căuta/vor selecta – singuri sau ghidați de profesor – și vor învăța pe de rost texte din lirica românească, în care toamna este abordată ca temă sau ca motiv central (de exemplu, „Emoție de toamnă”, de Nichita Stănescu; „Nervi de toamnă”, „Pastel (Adio, pică frunza)”, de George Bacovia; „Lasă-mi, toamnă”, de Ana Blandiana; „Afară-i toamnă”, de Mihai Eminescu etc.). După recitarea fiecărei poezii, elevii vor avea ca sarcină să-i numească titlul și autorul. Dacă e un text mai greu recognoscibil, elevul care a declamat va avea pregătite, în calitate de indicii, câteva sugestii/întrebări, adresate colegilor, care îi va ghida și îi va ajuta să-l recunoască. De asemenea, și profesorul poate interveni cu unele sugestii care să faciliteze recunoașterea textului. Discuțiile care vor urma vor fi orientate spre definirea stărilor trăite de eul liric, a mijloacelor artistice de exprimare a lor, spre descifrarea semnificației toamnei și a viziunii autorului față de acest anotimp. Elevii, desigur, vor fi solicitați să-și exprime impresiile și să-și împărtășească emoțiile pe care le-a provocat textul. Este foarte important de menționat că elevii se implică cu plăcere și în asemenea activități; poate mai stângaci (din cauza emoțiilor) la prima experiență, ei devin tot mai siguri și mai creativi pe parcurs. Totodată, elevii au mărturisit că, antrenați în astfel de activități, memorează mult mai ușor și mai cu plăcere textele, dimensiunea cognitivă a învățării fiind facilitată de stimularea laturii afective.

Trebuie să menționăm că festivalul poate fi valorificat nu doar la lecțiile de limba și literatura română, ci și la alte discipline (de exemplu: istorie, geografie, chimie).

În concluzie, menționăm că, în cadrul lecțiilor-festival, învățarea este mai eficientă, deoarece are loc prin joc, prin experimentare, prin cooperare. Angajarea și punerea în valoare experiențelor elevului, a atitudinilor sale, precum și diversitatea de opinii exprimate favorizează formarea și dezvoltarea aptitudinilor creative. Totodată, elevii își dezvoltă competența de vorbire și de comunicare. Exersându-și rolul, elevii își vor antrena dicția, ținuta, vorbirea expresivă și nuanțată, vor învăța să-și gestioneze și să-și învingă emoțiile, iar acest fapt le va stimula încrederea și dorința de exprimare a propriilor opinii și viziuni. Astfel, se va dezvolta sentimentul propriei valori, mai ales în cazul celor timizi sau cu o imagine de sine scăzută, și sentimentul de respect și de toleranță față de ceilalți.

BIBLIOGRAFIE

1. CERGHIT, I. *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*. Iași: Polirom, 2008.
2. *Dicționarul explicativ al limbii române* (ediția a II-a revăzută și adăugită). București: Univers Enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: <https://dexonline.ro/definitie/festival%20definitii>
3. *Noul dicționar explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic, 2002. <https://dexonline.ro/definitie/festival%20definitii>
4. POPA, Marcel D. (coord.). *Dicționar enciclopedic*. Vol. II. București: Editura Enciclopedică, 1993. <https://dexonline.ro/definitie/festival%20definitii>
5. VÎLCU, M. *Educația literar-artistică și lingvistică a elevilor prin valorificarea lecțiilor netradiționale*. Teză de doctor în științe ale educației. CZU: 373.091:[811.135.1+821.135.1.09](043.3)